

Tot leven (doen) komen in contact met de Levende enkele overwegingen rond gepassioneerd en kleurrijk religieus leven

- door Wil Derkse, voor *Kleurrijk Religieus Leven* op zaterdag 24 oktober 2015

A. Het Godgewijde leven

Vele voorbeden hoorde ik dit jaar al in dit verband in ons abdijkerkje. Soms hele diepe en mooie. Toch: riepen deze af en toe enige irritatie bij mij op. Ik heb me afgevraagd waarom. ‘Godgewijd leven’: dat klinkt zo hoog verheven. Suggereert meteen al lichtjes een scheiding tussen gewijden en niet-gewijden. Zo ook de term: ‘het religieuze leven’. Bedoeld wordt natuurlijk het leven van ‘religieuzen’ als specifiek te omschrijven groep in de geloofsgemeenschap. Dan zeurt toch zo’n vaag plaagduiveltje in me: ‘en de overigen van die geloofsgemeenschap, zijn die dus toch minstens een tikkeltje minder religieus?’

En nog een vraagpuntje dat opkwam: het *mensgewijde* leven – is dat iets heel anders dan, in vergelijking met het *godgewijde* leven? Zodat er dan na het jaar van het godgewijde leven er overgegaan kan worden naar een heel ander thema: het jaar van de barmhartigheid?

Kleine irritaties kun je het best maar meteen onder ogen zien. Wat al een beetje hielp was om het accent eerst maar eens flink op *leven* te leggen in de woordencombinaties ‘godgewijd’ en ‘religieus leven.’ We verlangen er allemaal naar om meer tot leven te komen.

Novicen bij een kloosterorde krijgen bij de inkleding de vraag voorgelegd: ‘Wat verlang je?’ Het antwoord op deze vraag in de Proloog van de Regel van Benedictus (naar Psalm 34) is, in vrije parafraze: Zijn er onder jullie die naar het *leven* verlangen en goede dagen wensen te zien? En als je dan zegt: ja!, dan biedt deze religieuze gemeenschap je een context waarin je persoonlijk *en* gezamenlijk tot *leven* kunt komen, en dat leven kunt doorgeven. Tot leven komen doe je in contact met iemand die *leeft*.

In Psalm 119 wordt dit verlangen naar leven meer dan 20 maal binnen één vers verbonden met het levende Woord.

Wat me in dit verband ook hielp was het opnieuw overwegen van een spreuk van Irenaeüs van Lyon (2^e eeuw): *Gloria Dei, homo vivens; vita hominis, visio Dei* – ‘Gods glorie is de levende mens; menselijk leven heeft de Levende in het vizier’. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille. Een *Persoon* in het vizier: ‘Ik ben de weg, de waarheid en het leven.’ ‘De weg’: oriëntatie en levenspraktijk – vanuit de ontmoeting met de Levende bij de bron. ‘De waarheid’: de ontmoeting met de Levende in het realistisch verstaan van deze tijden. ‘Het leven’: de ontmoeting met de Levende in de daad, langs de weg naar Jericho, leven behoedend en doorgevend.

B. Het mensgewijde leven – een leven van dienstbare barmhartigheid

Edward Schillebeeckx, en mensen die in zijn spoor zijn verder gegaan zoals Erik Borgman en Stephan van Erp, hebben een sacramentele visie op mens en wereld. Het is een beamende visie op mens en wereld: op God gericht en tegelijk: een *visio caritatis*: op de liefde gericht,

op de mensenzoon en -dochter gericht. De boodschap van Mattheüs 25 is om de mens in het vizier te houden. Godgewijd leven = mensgewijd leven.

Barmhartigheid is een mens en wereld omvormende deugd. Bij deugden als gastvrijheid, zorg, barmhartigheid, rechtvaardigheid draait het erom anderen tot leven te brengen vanuit het contact met de Levende. Al dit soort deugden staan in contrast met een cultuur van wantrouwen en afrekenen.

De veertien werken van barmhartigheid hebben dan ook nu nog grote waarde en moeten worden verstaan in onze eigentijdse context. Ecologische barmhartigheid is een vorm van compassie. Barmhartigheid moet ook een plaats hebben in het kerkelijke en religieuze leven zélf.

C. Onderkennen wat beschikbaar is: veelkleurig en gepassioneerd godgewijd en mensgewijd leven

Laatst werd ik geïnterviewd rond 60 jaar omroep RKK – en bij de opheffing daarvan. De journaliste was verbaasd: ‘U bent eigenlijk helemaal niet zo negatief over het religieuze leven (kloosterleven) in ons land.’ Wat ik de journaliste vertelde (onder meer vanuit mijn ervaringen met de Broeders van Maastricht en met mijn Benedictijnse achtergrond) is dat we moeten ‘onderkennen wat beschikbaar is’ (Jacques De Visscher) en realistisch onder ogen zien wat er niet meer beschikbaar is.

Dankbaar en fier onderkennen wat beschikbaar was: de welonderzochte geschiedenis van vele congregaties en andere religieuze instituten (KDC, Stichting Echo, etc.)

Respectvol onderkennen wat beschikbaar gekomen is: onderzoek naar bronnen van spiritualiteit en geestelijk leven (TBI, Franciscaans Studiecentrum, Dominicaans Studiecentrum, leerstoel monastieke spiritualiteit), nieuwe initiatieven rond religieuze levensvormen die integreren en vruchtbaar blijken, zoals Sant’Egidio en Chemin Neuf. Onderkennen van wat beschikbaar en vruchtbaar kan worden gemaakt in een bredere kring: onderwijs, vormingsprogramma’s, cursussen voor leidinggevend, via boeken en andere media.

Nova et vetera: we kunnen putten uit het oude en het nieuwe, als bronnen die het aanschijn van de aarde kunnen vernieuwen.

‘De lamp brandend houden’ betekent: de bereidheid levend houden om geraakt en beroerd te worden door wat ons in de wereld aangaat.

Godgewijd en mensgewijd leven is een intense en gepassioneerde wijze van leven, die ook in troosteloze en uitzichtloos lijkende situaties gevoed wordt door een onvoorwaardelijke hoop: de Levende kan ver weg getrokken lijken en bijna al vergeten zijn, maar zal weer thuis komen.